ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

# ॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

# ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

## ॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
തം വീക്ഷ്യ കൃഷ്ണാനുചരം വ്രജസ്ത്രിയഃ
പ്രലംബബാഹും നവകഞ്ജലോചനം ।
പീതാംബരം പുഷ്കരമാലിനം ലസൻ -
മുഖാരവിന്ദം മണിമൃഷ്ടകുണ്ഡലം ॥ **1** ॥

ശുചിസ്മിതാഃ കോഽയമപീച്യദർശനഃ
കുതശ്ച കസ്യാച്യുതവേഷഭൂഷണഃ ।
ഇതി സ്മ സർവാഃ പരിവവ്രുരുത്സുകാ -
സ്തമുത്തമശ്ലോകപദാംബുജാശ്രയം ॥ **2** ॥

തം പ്രശ്രയേണാവനതാഃ സുസത്കൃതം
സവ്രീഡഹാസേക്ഷണസൂനൃതാദിഭിഃ ।
രഹസ്യപൃച്ഛന്നുപവിഷ്ടമാസനേ
വിജ്ഞായ സന്ദേശഹരം രമാപതേഃ ॥ **3** ॥

ജാനീമസ്ത്വാം യദുപതേഃ പാർഷദം സമുപാഗതം ।
ഭർത്രേഹ പ്രേഷിതഃ പിത്രോർഭവാൻ പ്രിയചികീർഷയാ ॥ **4** ॥

അൻയഥാ ഗോവ്രജേ തസ്യ സ്മരണീയം ന ചക്ഷ്മഹേ ।
സ്നേഹാനുബന്ധോ ബന്ധൂനാം മുനേരപി സുദുസ്ത്യജഃ ॥ **5** ॥

അൻയേഷ്വർഥകൃതാ മൈത്രീ യാവദർഥവിഡംബനം।
പുംഭിഃ സ്ത്രീഷു കൃതാ യദ്വത് സുമനസ്സ്ത്രിവ ഷട്പദൈഃ ॥ **6** ॥

നിസ്സ്വം ത്യജന്തി ഗണികാ അകൽപം നൃപതിം പ്രജാഃ।
അധീതവിദ്യാ ആചാർയമൃത്വിജോ ദത്തദക്ഷിണം ॥ **7** ॥

ഖഗാ വീതഫലം വൃക്ഷം
ഭുക്ത്വാ ചാതിഥയോ ഗൃഹം।
ദഗ്ധം മൃഗാസ്തഥാരൺയം
ജാരോ ഭുക്ത്വാ രതാം സ്ത്രിയം ॥ **8** ॥

ഇതി ഗോപ്യോ ഹി ഗോവിന്ദേ ഗതവാക്കായമാനസാഃ।
കൃഷ്ണദൂതേ വ്രജം യാതേ ഉദ്ധവേ ത്യക്തലൗകികാഃ ॥ **9** ॥

ഗായന്ത്യഃ പ്രിയകർമാണി
രുദത്യശ്ച ഗതഹ്രിയഃ।
തസ്യ സംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ
യാനി കൈശോരബാൽയയോഃ ॥ **10** ॥

കാചിൻമധുകരം ദൃഷ്ട്വാ ധ്യായന്തീ കൃഷ്ണസംഗമം।
പ്രിയപ്രസ്ഥാപിതം ദൂതം കൽപയിത്വേദമബ്രവീത് ॥ **11** ॥

ഗോപ്യുവാച
മധുപ കിതവബന്ധോ മാ സ്പൃശാംഘ്രിം സപത്ന്യാഃ
കുചവിലുലിതമാലാകുങ്കുമശ്മശ്രുഭിർനഃ।
വഹതു മധുപതിസ്തൻമാനിനീനാം പ്രസാദം
യദുസദസി വിഡംബ്യം യസ്യ ദൂതസ്ത്വമീദൃക് ॥ **12** ॥

സകൃദധരസുധാം സ്വാം മോഹിനീം പായയിത്വാ
സുമനസ ഇവ സദ്യസ്തത്യജേഽസ്മാൻ ഭവാദൃക്।

പരിചരതി കഥം തത്പാദപദ്മം തു പദ്മാ
ഹ്യപി ബത ഹൃതചേതാ ഉത്തമശ്ലോകജൽപൈഃ ॥ **13** ॥

കിമിഹ ബഹു ഷഡംഘ്രേ ഗായസി ത്വം യദൂനാ -
മധിപതിമഗൃഹാണാമഗ്രതോ നഃ പുരാണം ।
വിജയസഖസഖീനാം ഗീയതാം തത്പ്രസംഗഃ
ക്ഷപിതകുചരുജസ്തേ കൽപയന്തീഷ്ടമിഷ്ടാഃ ॥ **14** ॥

ദിവി ഭുവി ച രസായാം കാഃ സ്ത്രിയസ്തദ്ദുരാപാഃ
കപടരുചിരഹാസഭ്രൂവിജൃംഭസ്യ യാഃ സ്യുഃ ।
ചരണരജ ഉപാസ്തേ യസ്യ ഭൂതിർവയം കാ
അപി ച കൃപണപക്ഷേ ഹ്യുത്തമശ്ലോകശബ്ദഃ ॥ **15** ॥

വിസൃജ ശിരസി പാദം വേദ്മ്യഹം ചാടുകാരൈ -
രനുനയവിദുഷസ്ത്വേഽഭ്യേത്യ ദൗത്യൈർമുകുന്ദാത് ।
സ്വകൃത ഇഹ വിസൃഷ്ടാപത്യപത്യന്യലോകാ
വ്യസൃജദകൃതചേതാഃ കിം നു സന്ധേയമസ്മിൻ ॥ **16** ॥

മൃഗയുരിവ കപീന്ദ്രം വിവ്യധേ ലുബ്ധധർമാ
സ്ത്രിയമകൃത വിരൂപാം സ്ത്രീജിതഃ കാമയാനാം ।
ബലിമപി ബലിമത്ത്വാവേഷ്ടയദ് ധ്വാങ്ക്ഷവദ് യ -
സ്തദലമസിതസഖ്യൈർദുസ്ത്യജസ്തത്കഥാർഥഃ ॥ **17** ॥

യദനുചരിതലീലാകർണപീയൂഷവിപ്രുട് -
സകൃദദനവിധൂതദ്വന്ദ്വധർമാ വിനഷ്ടാഃ ।
സപദി ഗൃഹകുടുംബം ദീനമുത്സൃജ്യ ദീനാ
ബഹവ ഇഹ വിഹംഗാ ഭിക്ഷുചര്യാം ചരന്തി ॥ **18** ॥

വയമൃതമിവ ജിഹ്മവ്യാഹൃതം ശ്രദ്ദധാനാഃ
കുലികരുതമിവാജ്ഞാഃ കൃഷ്ണവധ്വോ ഹരിണ്യഃ ।

ദദൃശുരസകൃദേതത്തന്നഖസ്പർശതീവ്ര -
സ്മരരുജ ഉപമന്ത്രിൻ ഭൺയതാമൻയവാർതാ ॥ **19** ॥

പ്രിയസഖ പുനരാഗാഃ പ്രേയസാ പ്രേഷിതഃ കിം
വരയ കിമനുരുന്ധേ മാനനീയോഽസി മേഽംഗ ।
നയസി കഥമിഹാസ്മാൻ ദുസ്ത്യജദ്വന്ദ്വപാർശ്വം
സതതമുരസി സൗമ്യ ശ്രീർവധൂഃ സാകമാസ്തേ ॥ **20** ॥

അപി ബത മധുപുർയാമാർയപുത്രോഽധുനാഽഽസ്തേ
സ്മരതി സ പിതൃഗേഹാൻ സൗമ്യ ബന്ധൂംശ്ച ഗോപാൻ ।
ക്വചിദപി സ കഥാ നഃ കിങ്കരീണാം ഗൃണീതേ
ഭുജമഗുരുസുഗന്ധം മൂർധൻയധാസ്യത് കദാ നു ॥ **21** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥോദ്ധവോ നിശമ്യൈവം കൃഷ്ണദർശനലാലസാഃ ।
സാന്ത്വയൻ പ്രിയസന്ദേശൈർഗോപീരിദമഭാഷത ॥ **22** ॥

ഉദ്ധവ ഉവാച
അഹോ യൂയം സ്മ പൂർണാർഥാ ഭവത്യോ ലോകപൂജിതാഃ ।
വാസുദേവേ ഭഗവതി യാസാമിത്യർപിതം മനഃ ॥ **23** ॥

ദാനവ്രതതപോഹോമ -
ജപസ്വാധ്യായസംയമൈഃ ।
ശ്രേയോഭിർവിവിധൈശ്ചാൻയൈഃ
കൃഷ്ണേ ഭക്തിർഹി സാധ്യതേ ॥ **24** ॥

ഭഗവത്യുത്തമശ്ലോകേ ഭവതീഭിരനുത്തമാ ।
ഭക്തിഃ പ്രവർതിതാ ദിഷ്ട്യാ മുനീനാമപി ദുർലഭാ ॥ **25** ॥

ദിഷ്ട്യാ പുത്രാൻ പതീൻ ദേഹാൻ സ്വജനാൻ ഭവനാനി ച ।
ഹിത്വാവൃണീത യൂയം യത് കൃഷ്ണാഖ്യം പുരുഷം പരം ॥ **26** ॥

സർവാത്മഭാവോഽധികൃതോ ഭവതീനാമധോക്ഷജേ ।
വിരഹേണ മഹാഭാഗാ മഹാൻ മേഽനുഗ്രഹഃ കൃതഃ ॥ **27** ॥

ശ്രൂയതാം പ്രിയസന്ദേശോ ഭവതീനാം സുഖാവഹഃ ।
യമാദായാഗതോ ഭദ്രാ അഹം ഭർതൂ രഹസ്കരഃ ॥ **28** ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഭവതീനാം വിയോഗോ മേ ന ഹി സർവാത്മനാ ക്വചിത് ।
യഥാ ഭൂതാനി ഭൂതേഷു ഖം വായ്വഗ്നിർജലം മഹീ ।
തഥാഹം ച മനഃപ്രാണഭൂതേന്ദ്രിയഗുണാശ്രയഃ ॥ **29** ॥

ആത്മൻയേവാത്മനാഽഽത്മാനം സൃജേ ഹൻമ്യനുപാലയേ ।
ആത്മമായാനുഭാവേന ഭൂതേന്ദ്രിയഗുണാത്മനാ ॥ **30** ॥

ആത്മാ ജ്ഞാനമയഃ ശുദ്ധോ വ്യതിരിക്തോഽഗുണാൻവയഃ ।
സുഷുപ്തിസ്വപ്നജാഗ്രദ്ഭിർമായാവൃത്തിഭിരീയതേ ॥ **31** ॥

യേനേന്ദ്രിയാർഥാൻ ധ്യായേത മൃഷാ സ്വപ്നവദുത്ഥിതഃ ।
തന്നിരുന്ധ്യാദിന്ദ്രിയാണി വിനിദ്രഃ പ്രത്യപദ്യത ॥ **32** ॥

ഏതദന്തഃ സമാമ്നായോ യോഗഃ സാംഖ്യം മനീഷിണാം ।
ത്യാഗസ്തപോ ദമഃ സത്യം സമുദ്രാന്താ ഇവാപഗാഃ ॥ **33** ॥

യത്ത്വഹം ഭവതീനാം വൈ ദൂരേ വർതേ പ്രിയോ ദൃശാം ।
മനസഃ സന്നികർഷാർഥം മദനുധ്യാനകാമ്യയാ ॥ **34** ॥

യഥാ ദൂരചരേ പ്രേഷ്ഠേ മന ആവിശ്യ വർതതേ ।
സ്ത്രീണാം ച ന തഥാ ചേതഃ സന്നികൃഷ്ടേഽക്ഷിഗോചരേ ॥ **35** ॥

മയ്യാവേശ്യ മനഃ കൃത്സ്നം വിമുക്തമാശേഷവൃത്തി യത്।
അനുസ്മരന്ത്യോ മാം നിത്യമചിരാൻമാമുപൈഷ്യഥ ॥ **36** ॥

യാ മയാ ക്രീഡതാ രാത്ര്യാം വനേഽസ്മിൻ വ്രജ ആസ്ഥിതാഃ।
അലബ്ധരാസാഃ കൽയാണ്യോ മാഽഽപുർമദ്വീര്യചിന്തയാ ॥ **37** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം പ്രിയതമാദിഷ്ടമാകർണ്യ വ്രജയോഷിതഃ।
താ ഊചുരുദ്ധവം പ്രീതാസ്തത്സന്ദേശാഗതസ്മൃതീഃ ॥ **38** ॥

ഗോപ്യ ഊചുഃ
ദിഷ്ട്യാഹിതോ ഹതഃ കംസോ
യദൂനാം സാനുഗോഽഘകൃത്।
ദിഷ്ട്യാഽപ്തൈർലബ്ധസർവാർഥൈഃ
കുശൽയാസ്തേഽച്യുതോഽധുനാ ॥ **39** ॥

കച്ചിദ് ഗദാഗ്രജഃ സൗമ്യ കരോതി പുരയോഷിതാം।
പ്രീതിം നഃ സ്നിഗ്ധസവ്രീഡഹാസോദാരേക്ഷണാർചിതഃ ॥ **40** ॥

കഥം രതിവിശേഷജ്ഞഃ പ്രിയശ്ച വരയോഷിതാം।
നാനുബധ്യേത തദ്വാക്യൈർവിഭ്രമൈശ്ചാനുഭാജിതഃ ॥ **41** ॥

അപി സ്മരതി നഃ സാധോ ഗോവിന്ദഃ പ്രസ്തുതേ ക്വചിത്।
ഗോഷ്ഠീമധ്യേ പുരസ്ത്രീണാം ഗ്രാമ്യാഃ സ്വൈരകഥാന്തരേ ॥ **42** ॥

താഃ കിം നിശാഃ സ്മരതി യാസു തദാ പ്രിയാഭി -
ർവൃന്ദാവനേ കുമുദകുന്ദശശാങ്കരമ്യേ।
രേമേ ക്വണച്ചരണനൂപുരരാസഗോഷ്ഠ്യാ -
മസ്മാഭിരീഡിതമനോജ്ഞകഥഃ കദാചിത് ॥ **43** ॥

അപ്യേഷ്യതീഹ ദാശാർഹസ്തപ്താഃ സ്വകൃതയാ ശുചാ।
സഞ്ജീവയൻ നു നോ ഗാത്രൈർയഥേന്ദ്രോ വനമംബുഭൈഃ ॥ **44** ॥

കസ്മാത് കൃഷ്ണ ഇഹായാതി പ്രാപ്തരാജ്യോ ഹതാഹിതഃ।
നരേന്ദ്രകൻയാ ഉദ്വാഹ്യ പ്രീതഃ സർവസുഹൃദ്വൃതഃ ॥ **45** ॥

കിമസ്മാഭിർവനൗകോഭിരൻയാഭിർവാ മഹാത്മനഃ।
ശ്രീപതേരാപ്തകാമസ്യ ക്രിയേതാർഥഃ കൃതാത്മനഃ ॥ **46** ॥

പരം സൗഖ്യം ഹി നൈരാശ്യം സ്വൈരിൺയപ്യാഹ പിംഗലാ।
തജ്ജാനതീനാം നഃ കൃഷ്ണേ തഥാപ്യാശാ ദുരത്യയാ ॥ **47** ॥

ക ഉത്സഹേത സന്ത്യക്തുമുത്തമശ്ലോകസംവിദം।
അനിച്ഛതോഽപി യസ്യ ശ്രീരംഗാന്ന ച്യവതേ ക്വചിത് ॥ **48** ॥

സരിച്ഛൈലവനോദ്ദേശാ ഗാവോ വേണുരവാ ഇമേ।
സങ്കർഷണസഹായേന കൃഷ്ണേനാചരിതാഃ പ്രഭോ ॥ **49** ॥

പുനഃ പുനഃ സ്മാരയന്തി
നന്ദഗോപസുതം ബത।
ശ്രീനികേതൈസ്തത്പദകൈ -
ർവിസ്മർതും നൈവ ശക്നുമഃ ॥ **50** ॥

ഗത്യാ ലലിതയോദാരഹാസലീലാവലോകനൈഃ।
മാധ്വ്യാ ഗിരാ ഹൃതധിയഃ കഥം തം വിസ്മരാമഹേ ॥ **51** ॥

ഹേ നാഥ ഹേ രമാനാഥ വ്രജനാഥാർതിനാശന।
മഗ്നമുദ്ധര ഗോവിന്ദ ഗോകുലം വൃജിനാർണവാത് ॥ **52** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
തതസ്താഃ കൃഷ്ണസന്ദേശൈർവ്യപേതവിരഹജ്വരാഃ।
ഉദ്ധവം പൂജയാഞ്ചക്രുർജ്ഞാത്വാഽഽത്മാനമധോക്ഷജം ॥ **53** ॥

ഉവാസ കതിചിൻമാസാൻ ഗോപീനാം വിനുദംശുചഃ।
കൃഷ്ണലീലാകഥാം ഗായൻ രമയാമാസ ഗോകുലം ॥ **54** ॥

യാവന്ത്യഹാനി നന്ദസ്യ
വ്രജേഽവാത്സീത് സ ഉദ്ധവഃ।
വ്രജൗകസാം ക്ഷണപ്രായാ -
ൺയാസൻ കൃഷ്ണസ്യ വാർതയാ ॥ **55** ॥

സരിദ്വനഗിരിദ്രോണീർവീക്ഷൻ കുസുമിതാൻ ദ്രുമാൻ।
കൃഷ്ണം സംസ്മാരയൻ രേമേ ഹരിദാസോ വ്രജൗകസാം ॥ **56** ॥

ദൃഷ്ട്വൈവമാദി ഗോപീനാം കൃഷ്ണാവേശാത്മവിപ്ലവം।
ഉദ്ധവഃ പരമപ്രീതസ്താ നമസ്യന്നിദം ജഗൗ ॥ **57** ॥

ഏതാഃ പരം തനുഭൃതോ ഭുവി ഗോപവധ്വോ
ഗോവിന്ദ ഏവ നിഖിലാത്മനി രൂഢഭാവാഃ।
വാംഛന്തി യദ് ഭവഭിയോ മുനയോ വയം ച
കിം ബ്രഹ്മജൻമഭിരനന്തകഥാരസസ്യ ॥ **58** ॥

ക്വേമാഃ സ്ത്രിയോ വനചരീർവ്യഭിചാരദുഷ്ടാഃ
കൃഷ്ണേ ക്വ ചൈഷ പരമാത്മനി രൂഢഭാവഃ।
നൻവീശ്വരോഽനുഭജതോഽവിദുഷോഽപി സാക്ഷാ -
ച്ഛ്രേയസ്തനോത്യഗദരാജ ഇവോപയുക്തഃ ॥ **59** ॥

നായം ശ്രിയോഽംഗ ഉ നിതാന്തരതേഃ പ്രസാദഃ
സ്വർയോഷിതാം നലിനഗന്ധരുചാം കുതോഽൻയാഃ।

രാസോത്സവേഽസ്യ ഭുജദണ്ഡഗൃഹീതകംഠ -
ലബ്ധാശിഷാം യ ഉദഗാദ് വ്രജവൽലവീനാം ॥ **60** ॥

ആസാമഹോ ചരണരേണുജുഷാമഹം സ്യാം
വൃന്ദാവനേ കിമപി ഗുൽമലതൗഷധീനാം।
യാ ദുസ്ത്യജം സ്വജനമാർയപഥം ച ഹിത്വാ
ഭേജുർമുകുന്ദപദവീം ശ്രുതിഭിർവിമൃഗ്യാം ॥ **61** ॥

യാ വൈ ശ്രിയാർചിതമജാദിഭിരാപ്തകാമൈ -
ർയോഗേശ്വരൈരപി യദാത്മനി രാസഗോഷ്ഠ്യാം।
കൃഷ്ണസ്യ തദ് ഭഗവതശ്ചരണാരവിന്ദം
ൻയസ്തം സ്തനേഷു വിജഹുഃ പരിരഭ്യ താപം ॥ **62** ॥

വന്ദേ നന്ദവ്രജസ്ത്രീണാം പാദരേണുമഭീക്ഷ്ണശഃ।
യാസാം ഹരികഥോദ്ഗീതം പുനാതി ഭുവനത്രയം ॥ **63** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥ ഗോപീരനുജ്ഞാപ്യ യശോദാം നന്ദമേവ ച।
ഗോപാനാമന്തർയ ദാശാർഹോ യാസ്യന്നാരുരുഹേ രഥം ॥ **64** ॥

തം നിർഗതം സമാസാദ്യ നാനോപായനപാണയഃ।
നന്ദാദയോഽനുരാഗേണ പ്രാവോചന്നശ്രുലോചനാഃ ॥ **65** ॥

മനസോ വൃത്തയോ നഃ സ്യുഃ കൃഷ്ണപാദാംബുജാശ്രയാഃ।
വാചോഽഭിധായിനീർനാമ്നാം കായസ്തത്പ്രഹ്വണാദിഷു ॥ **66** ॥

കർമഭിർഭ്രാമ്യമാണാനാം യത്ര ക്വാപീശ്വരേച്ഛയാ।
മംഗലാചരിതൈർദാനൈ രതിർനഃ കൃഷ്ണ ഈശ്വരേ ॥ **67** ॥

ഏവം സഭാജിതോ ഗോപൈഃ കൃഷ്ണഭക്ത്യാ നരാധിപ।
ഉദ്ധവഃ പുനരാഗച്ഛൻമഥുരാം കൃഷ്ണപാലിതാം ॥ **68** ॥

കൃഷ്ണായ പ്രണിപത്യാഹ ഭക്ത്യുദ്രേകം വ്രജൗകസാം।
വസുദേവായ രാമായ രാജ്ഞേ ചോപായനാൻയദാത് ॥ **69** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ഉദ്ധവപ്രതിയാനേ സപ്തചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥